

DET POSTOMDELTE

FAGBLAD FOR FORENINGEN AF DANSKE SCENEINSTRUKTØRER

Nr. 83 - juni 2018

*Udgiver:
Danske Sceneinstruktører
Nørre Voldgade 12 2.th.
1358 København K
Tlf. 33 33 08 88
www.stagedirectors.dk
email: info@stagedirectors.dk*

*Deadline næste nummer:
3. september 2018*

*Redaktion:
Inger Birkestrøm Juul, FDS
Steen Madsen*

Layout: Jakob Brandt- Pedersen

*Forside:
Teater Rio Rose: "Verdensrummet"
Foto: Bjarne Stæhr*

*Bagsiden:
Tegning: Gustave Doré*

FORMANDENS KLUMME 4

TEMA 1: SCENEKUNSTLOV

Vores samfund, vores scenekunst..... 6

Fremtidens scenekunst 8

Stemmer for scenekunsten..... 11

Tanker omkring en ny teaterlov 14

TEMA 2: TOVE BORNHØFT

**Hæderspris til skønhedens og enkelhedens
scenekunstnerinde..... 16**

Pristalen ved overrækkelsen 22

Den ny bestyrelse 24

Nyt æresmedlem i FDS..... 28

Markant fremgang for statsstøttede teatre 30

Som en parabol på taget 32

Tue Biering 36

Kunstnere og skat 37

Runde dage 38

Kollega SOS..... 39

Mindeord Palle Kjærulff-Schmidt..... 40

Mindeord Asger Bonfils 44

Mindeord Hans Hartvich-Madsen 46

Udviklingsplatformen 48

Aprilfestival 50

Sommerlukket 56

**Vi ser frem til det videre arbejde
– med et ønske om en teaterlov/
scenekunstlov der kan sikre, at alle
herhjemme kan føle sig spejlet af
en scenekunst de naturligt kan
bruge til refleksion og inspira-
tion.**

Mens dette skrives er arbejdet med at påvirke en kommende scenekunstlov i fuld gang. For en uge siden afleverede vi vores forslag til Kulturminister Mette Bock og ved samme lejlighed var vi også medafsendere på et fælles udspil, hvor vi i samarbejde med skuespillere, dramatikere, scenografer, koreografer, dramaturger og uafhængige scenekunstnere havde formuleret nogle overordnede veje for fremtidens scenekunst. Det er første gang i lang tid de scenekunstneriske forbund har formuleret sig fælles og et uhyre positivt tiltag i en tid, hvor teatrene oplever et øget pres fra politisk side. Om en uge samles branchen til møde med ministeren i Odense og det bliver uhyre interessant at høre, hvilken politisk retning ministeren forestiller sig vores område skal gå. De to oplæg kan læses i deres fulde længde inde i bladet.

I forlængelse af dette arbejde med scenekunstloven, er jeg også blevet inviteret til at skrive et visionsoplæg, der skal bringes i I SCENE og efterfølgende i Cph. Stage avisen; dette oplæg kan også læses her i bladet.

I starten af april afholdt vi en yderst vellykket generalforsamling. Foreningens liv er fortsat sundt og alt ånder fred. På generalforsamlingen blev Erik Pold valgt ind i bestyrelsen, han afløser Therese Willstedt, der trådte ud for at blive teaterchef sidste efterår. Men selv om generalforsamlingen var vellykket, betød det ikke at den var velbesøgt. Desværre, for det viser sig hver gang vi er sammen, at der er rigeligt at tale om, både formelt og uformelt – meget tyder på, at det er en mindre heldig idé at samles søndag eftermiddag, så bestyrelsen vil med virkning fra 2019 ændre praksis og afholde generalforsamlingen en hverdagsaften. Det hører I mere om.

I slutningen af april fyldte Eyðun Johannessen 80 år – bestyrelsen besluttede at markere denne runde dag og Eyðun store virke i teatret med en udnævnelse til Æresmedlem. Eyðun blev fejret med en bogudgivelse og en reception i Thorshavn, hvor han også blev orienteret om æresmedlemsskabet. Taler der blev læst op ved den anledning, kan læses her i bladet.

VORES SAMFUND, VORES SCENEKUNST

30. april 2018

Kære Mette Bock

Foreningen af Danske Sceneinstruktører takker for muligheden for at kunne komme med bidrag til en kommende scenekunstlov.

Danske sceneinstruktører hilser en ny scenekunstlov velkommen. Vi trænger til en scenekunstlov, der tager udgangspunkt i og afspejler det samfund vi er i dag. Et samfund med en meget større geografisk, etnisk, kønsdiversitet/ seksualitet og religiøs diversitet end da Teaterloven blev lavet i 63.

Det er vigtigt at Scenekunsten kan indgå som en inspirerende, dannende og reflekterende del af samfundet – fremfor blot et underholdende alternativ til samme.

For at det kan opnås, er det vigtigt at den nye lov sikrer en scenekunst, hvor der er økonomisk og geografisk tilgang for alle – også de mange mennesker der i dag ikke kommer i teatret.

Vi mener at det er vigtigt at undersøge muligheden for om nye konstruktioner regionalt og på landsplan kunne hjælpe dette. F.eks. gennem et større samspil mellem statsligt støttede og kommunalt støttede teatre.

En af vejene til det, er at man har større fokus på, at de forskellige teatre skaber en social forankring lokalt – både i repertoirevalg, men også ved at indgå i og skabe sociale initiativer rundt om forestillingen. Så det vil være naturligt for nærmiljøet at tage ejerskab i teatret og således at man derved rekrutterer nye teatergænger.

Scenekunst er også public service og for at gøre scenekunsten til en del af den nationale sammenhængskraft – er det vigtigt at have fokus på en større smidighed i forhold til at udveksle succesfulde forestillinger geografisk, sådan at de kan komme hele landet til gode – i den sammenhæng er "National scenekunst" et interessant begreb at forholde sig til

Vi ser frem til det videre arbejde – med et ønske om en teaterlov/scenekunstlov der kan sikre, at alle herhjemme kan føle sig spejlet af en scenekunst de naturligt kan bruge til refleksion og inspiration.

Ud over disse generelle betragtninger, har vi to overvejelser, vi gerne vil dele med dig, nemlig "Teater på abonnement" og "Regulerede ansættelsesforhold". Og vi har i fællesskab med de øvrige scenekunstforbund lavet en lille liste med fælles ønsker.

Teater på abonnement

Måske er det tid til at tænke måden at udbyde teater på helt anderledes. I dag har mange abonnementer til Netflix, HBO og Spotify o.l. Brugere ønsker ikke tage stilling til pris hver gang de skal købe en sang eller en film. De vil have frihed til at være spontane uden at tænke på udgifterne, hvis de kaster sig ud i at se noget de ikke kender. De har også alt tilgængeligt samme sted, i en portal. En portal der kan guide dem rundt mellem tilbud.

Foreningen af Danske Sceneinstruktører vil foreslå, at der udvikles en teaterportal, hvor al dansk teater er samlet. Hvor det er muligt at søge på genrer i hele landet. Søge på kunstnere man finder interessante. Vi foreslår altså, at man som dansker skal kunne købe abonnent til Dansk Teater. For et fast beløb pr. måned, kan man se alle de forestillinger

man vil, over alt i landet. Så skal man ikke tage stilling til hvad det koster at komme ind et teater. Dette vil gøre det lettere for folk at komme i teatret og der komme flere folk i salene og vi vil få flere ind og se forestillinger som de ikke ellers ville have set.

Dette kunne også være med til at skabe en større diversitet i repertoireet indenfor de forskellige teatre, der derved får mulighed for at profilere sig i et større og mere mangfoldigt teaterbillede.

Konsekvensen vil være at man kan afskaffe de nuværende abonnementsordninger. Det vil have den fordel, at det åbner op for en kortere planlægningsperiode for teatrene. Og derfor giver mulighed for en større aktualitet i repertoirevalg, samtidig med en mulighed for at forlænge spilleperioder for succesforestillinger. Modsat nu, hvor det ofte vil tage

minimum halvanden år før forestillingen kan genopsættes.

Regulerede ansættelsesforhold

Foreningen af Danske Sceneinstruktører vil foreslå, at alle lønmodtagere på institutioner der i væsentlig grad modtager statsstøtte gennem lovgivningen sikres ordnede løn- og arbejdsvilkår.

I over 30 år har ansættelsesforholdene på landets store scener været afhængig af de til enhver tid siddende chefer. Det er et område der trods stor statslig støtte, ikke reguleres fra centralt hold. Det er også et område, hvor der ikke udbetales pension.

Med venlig hilsen

Christoffer Berdal

Formand

Foreningen af Danske Sceneinstruktører

F R E M T I D E N S   S C E N E K U N S T

Vi anser tanken om et teaterinstitut, som interessant. Et sådant nyt initiativ kunne tilføre scenekunsten nye muligheder, mere transparens og bedre vilkår for samarbejde på tværs.

Dansk Scenekunst er et meget vigtigt kulturområde i Danmark.

Dansk Scenekunst er, uanset hvilken form det har, med til at danne, uddanne, underholde, eller påbegynde diskussioner. Imidlertid er betingelserne for udviklingen af den danske scenekunst ikke optimale: omprioriteringsbidraget, den kvantitative måling af udbudte sæder, samt mange forskelligartede kasser, der kan tilgås, skaber unødigt administration, og afholder scenekunstens interessenter fra, at gøre det, de kan bedst; udvikle kunsten, og arbejde på at nå ud til publikum.

Der bør være plads til mange former for scenekunst i Danmark; til det eksperimenterende felt, der må have bedre muligheder for at udvikle nye former og formater på med ordentlige arbejdsbetingelser, de større og de helt store teatre, der arbejder målrettet på at

få nye publikumsgrupper i teatret, og komme ud på skoler.

Sikkert er det, at kontinuitet for scenekunsten, uanset om det handler om frie grupper, eller større teatre er af afgørende vigtighed. Der skabes ikke udvikling ved at yde tilskud til en fri gruppe i et år. Det er administrativt for tungt, og gør at folk må bruge uforholdsmæssig megen tid på at søge midler.

Interessenterne inden for scenekunstens faggrupper, bestående primært af de skabende og udøvende kunstnere, har herunder forsøgt at komme med bud på indsatsområder, som vi mener Kulturministeren bør have fokus på.

Scenekunstens tilgængelighed er et vigtigt udviklingsområde. Tilgængeligheden kan forbedres på de digitale platforme – dels i forhold til billetsystemerne og dels i forhold til

en større portal med et forbedret lanceringspotentiale. Derudover er teatrets økonomiske tilgængelighed et interessant område. Vil teatret have flere yngre/befolkningsmæssigt spredte tilskuere, er købsordninger, som tilgodeser disse grupper nødvendige. Vi foreslår derfor et samlet billetsystem. (Billetbillet og teaterbilletter vil være gode at samarbejde med om dette)

Et stort potentiale for øget interesse for teater ligger i at invitere folkeskolerne i teatret. Det drejer sig ikke alene om billetens pris, men i høj grad om udgifterne forbundet med at komme i teatret. Der findes naturligvis allerede børne- og ungdomsteatre, som kommer ud på skolerne, og også dette, skal i høj grad bevares. Men at åbne op for muligheden for at skolerne i højere grad får forvarene at komme ind i selve teaterrummet, er vigtigt.

Vi anbefaler at ministeren prioriterer genre-spredning, så alle genrer inden for scenekunsten står stærkt både uddannelsesmæssigt og institutionelt. Vi mener at genrerne skuespil, dramatik, ballet, musical, opera, performancekunst og dans/koreografi skal figurere i teatrenes rammeaftaler, samt at udvikling af genrerne prioriteres løbende gennem nationale initiativer.

Under de kunstneriske uddannelser er der i de seneste år blevet påbegyndt kunstnerisk udviklingsvirksomhed. Det vil sige forskning i kunsten på kunstens præmisser. Vi anbefaler at kulturministeren tilgodeser at denne forskning ikke stagnerer i uddannelsesinstitutionerne, men at der i fremtiden kan forskes videre med og i scenekunstens øvrige institutioner, således at formsprog og æstetisk mangfoldighed har stærk grobund.

Vi anser behovet for videnopsamling – og arkivering indenfor scenekunstmrådet er af stor vigtighed. Et arkiv for scenekunst er nødvendigt for at sikre denne del af vores kulturarv. Arkivet kan tjene som researchbase, og som formidlingsarkiv, som kan stimulere interessen for scenekunst.

Vi støtter tanken om at støttestrukturerne smidiggøres, og vi mener, der bør ses på rammeaftalerne. De nuværende rammeaftaler, der ensidigt lægger vægt på udbudte billetter og publikumstilstrømning er for snævert et opdrag. Alle ønsker at udvikle scenekunsten og få publikum i teatret, men det er ikke altid til at forhåndsvurdere om en forestilling bliver en økonomisk succes. Og ultimativt stagnerer scenekunsten, fordi der ikke er ressourcer til at satse.

Vi anser tanken om et teaterinstitut, som interessant. Et sådant nyt initiativ kunne tilføre scenekunsten nye muligheder, mere transparens og bedre vilkår for samarbejde på tværs. Strukturene nu, skaber siloer, som ikke er udviklende for kunsten. Målsætningen med et teaterinstitut ville være at kvalitetsudvikle såvel det nye- som det traditionelle, men også sørge for kontinuitet i støttevilkår. For at afklare rammerne omkring og dimensionerne for et sådant teaterinstitut foreslår vi derfor, at der nedsættes et udvalg - gerne med repræsentanter fra alle medunderskriverende interesseorganisationer - , som afdækker muligheden for, om dette kunne skabe bedre fundament for støttevilkårene for scenekunsten.

Med venlig hilsen

Jokum Rohde, Danske Dramatikere

*Carsten Burke Kristensen, Danske
Scenografer*

Tali Razga, De Frie Koreografer

Katja Holm, Dansk Skuespillerforbund

*Kenni Antonsen, Foreningen af Danske
Dramaturger*

*Christoffer Berdal, Foreningen af Danske
Scenestruktører*

*Cecilie Ullerup Schmidt, Uafhængige
Scenekunstnere*

STEMMER FOR SCENEKUNSTEN

Noter fra Inger Birkestrøm Juul:

Under tre bærende overskrifter: Relevans for Borgerne, Indtjeningsmuligheder for Teatrene, Optimale rammer for fremtidens Scenekunst - indledt af afsluttet af Kulturminister METTE BOCK, var Scenekunst/Teaterbranchens udføvere og ansvarlige inviteret. Der var mange - en fyldt sal i koncerthuset - og fra hele landet! -

METTE BOCK indledte med en fællessang og peptalk og nævnte "Engagementet, ild i øjnene" "at bryde ikke bare den 4.væg, men ALLE vægge ned, åbne husene og udfolde scenekunsten der hvor borgerne er"! Mette Bock har taget til sig at ordet "støtte": de beløb der formidles til Scenekunsten/Teatrene konverteres til ordet/begrebet: "Investering" og den vurdering er hun enig i. Lokale Museers succes med at optræde som Kulturhuse er prisværdig og livgivende, stat/kommune

aksen frugtbar i viljen til samarbejde og selvom ikke "al kunst er for alle, så skal der være kunst for alle"! Scenekunsten/Teatret er en relevant del af vores liv og "et tog der er i fart, ikke i krise". Det er vigtigt at søge nye veje, at etablere forsøg og plads til fejltagelser, og ikke udelukkende vurdere publikum på excelark.

Under RELEVANS FOR BORGERNE, skydes der med skarpt fra MILLE MARIE DALSGAARD fra Sydhavns Teater, som har etableret en scene bl.a. i en campingvogn i "et kulturelt forsømt område". Inspirationen stammer fra år i VOLKSBUHNE i Berlin. "Vi danner vores gæster ved at være engagerede i bydelen. Kunstneme møder borgerne fordomsfrit". Arbejdsmetoden er: "STEDSSPECIFIC AVANTGARDE FOR FOLKET"! - LARS SEEBERG, Formand for Projektstøtteudvalget citerer fra 2010-2020 visionen: DYNAMISK,

I ODENSE KONCERTHUS 14. MAJ

VEDKOMMENDE, MANGFOLDIGT og INTERNATIONALT.

Professionalisering af Det Fri Teaterfelt, videreudvikle Performance, NYcirkus og danseteatrer og få skolerne involveret i: "Hvad teater egentlig handler om"! Andre ministerier end Kulturministeriet vil det være naturligt at involvere og anbefale folk der en ønsker en åben scene at skabe et formelt samarbejde og ansøge Realdania.

Under IND TJENINGS MULIGHEDERNE anvendte Mette Bock GRØN KONCERT for handicappede, som et godt eksempel på, hvordan en organisation går fra tilskudsmodtager omdefinerer sig selv og bliver selvberørende med langt større frihed og indtjeningsmulighed. - I stedet for at underkaste sig de mange nødvendige regler det offentlige system er nød til at håndhæve, tog de chancen og planlagde et eget produkt, med stor succes.

Under redegørelsen for: Optimale rammer for fremtidens scenekunst nævner DORTHE SKJØTT BÉBE fra TIO, bl.a. "Projekter uden byg-

ninger, hvorledes disse modtager driftsstøtte". SØREN MØLLER Fredericia Teater opstillede en ramme som perspektiv for at samle alt teater til ÉT SAMLET DANSK TEATER og at skabe flere co-produktioner. DITTE MARIA BJERG tidl. Formand f. Projektstøtteudvalget betoner besøg og evaluering af teatrenes faglighed som en væsentlig faktor for videreudviklingen af Egnsteatrene og Lille Storby Teatrene. Det er også vigtigt at gøre sig klart, GADETEATER helt bogstaveligt - ikke sælger billetter, og væsentligt at at forholde sig til genreændringer. Det er værd at overveje en egentlig uddannelse i PERFORMANCE ART og at arbejde mere regionalt sammen.

I Kulturministerens afslutningssløjfe nævner METTE BOCK sin glæde over den respektfulde ånd debatten har været ført i, et vilkår hun finder meget tiltalende. - Og hun betyder, der i diskussionerne om KULTURINVESTERINGERNE til efteråret vil lægges stor vægt på at skabe enklere rammer for branchen og at hovedanliggendet er møntet på borgerne.

Noter fra Erik Pold:

Jeg deltog på egen foranledning, og som del af ledelsen for Det Frie Felts Festival i konferencen "Stemmer for Scenekunsten", arrangeret af Kulturministeren i Odense Koncerthus. Jeg var blevet inviteret til at sige noget "meget kort" i den sidste del af dagen med Tema #3: Optimale rammer for fremtidens scenekunst?. Mit eget indlæg fokuserede på at jeg mener der er en mangel på diversitet på scenekunstmrådet både i forhold til hvilke genrer der præsenteres og i forhold til køn og etnicitet. Det synes jeg desværre er blevet bekræftet i de nyligt udkomne sæsonbrochurer fra de større teatre. Og jeg sagde lidt om manglen på en kurateret gæstespilscene (åben scene) i København, som flere indlæg faktisk tog op igen, så meget at jeg næsten fornemmede at der er et nyt momentum for måske endelig langt om længe at få løst det kedelige Københavner-problem, som der unægtelig er for det frie grupper mulighed for at få præsenteret deres værker i København, specielt os der arbejder indenfor et "udvidet scenekunstabegreb" med eksempelvis performance, dans, ny-cirkus, deltagerbaseret scenekunst o.s.v.

Jeg pegede også på at man med lidt held kunne revidere turnéområdet, som jeg også anser for at være lidt konservativt. Det var med andre ord et par af mine kæpheste, som andre også slog ned på, blandt andet Ditte Marie Bjerg der leverede et af de mere kontroversielle indlæg på dagen, lige ind jeg fik taletid, og tilsammen med Henrik Vestergaard fra Live Art DK, der havde taletid lige efter mig, fik vi skudt en efter min mening god debat i gang i sidste runde "plenum" på dagen.

Udover denne del, som jeg aktivt deltog i, var dagen et ganske fint anlagt arrangement, med tre overordnede temaer: "Relevans for borgerne", "Indtjeningsmuligheder for teatrene" og det førnævnte tema. Min oplevelse var at Kulturminister Mette Bock aktiv deltog og virkede meget lyttende hele dagen. Jeg havde nok selv været lidt skeptisk, da vi jo skulle møde en minister der netop har krævet meget kraftige besparelser på DR for ganske nyligt. Men umiddelbart fik man ikke det indtryk at vi står overfor en lignende masse på scenekunstmrådet. Hun talte meget om at "forenkle" støttestrukturen, som jo er

temmelig kompliceret på scenekunstmrådet, det kan man vel ikke som udgangspunkt have noget imod.

De indlæg jeg personligt bed positivt mærke i var udover Ditte Marie Bjergs udmærkede indlæg, et ganske gennemtænkt og visionært oplæg fra den nye formand for Projektstøtteudvalget i Statens Kunstfond Lars Seeberg, som blandt andet foreslog en ny samlende "initiativgruppe" indenfor scenekunstmrådet, som skulle samles om at løse nogle af de væsentlige udfordringer scenekunstmrådet står overfor. Derudover indledtes dagen med et interessant indspark fra Mikael Fock, fra Kulturværftet i Helsingør, og mange andre rigtige udmærkede indlæg. Debatten var livlig og fremmødet faktisk imponerende, hvilket jeg tror skyldes en tro på at ministeren ikke har en fastlåst agenda på området endnu, og at muligheden rent faktisk er der for at påvirke de tiltag der bliver lavet i efteråret, som ministeren varslede ville være det næste skridt.

Steen og Højlesen og Den Sorte Skole: "Unitopia"
Foto: Boris Bezic

TANKER OMKRING EN NY TEATERLOV

I en tid hvor den globale verden er rykket helt ind i vores dagligstuer og computerskærme, samtidig med at tidligere fællesskaber som klasse, erhverv, religion, nærmiljø og til dels familien spiller en stadig mere konfus rolle i vores selvforståelse, er udfordringen for os mennesker ikke at miste orienteringen og dermed fravælge at indgå aktivt i fællesskabet .

Her i ligger scenekunstens opgave og store mulighed for at indgå som en inspirerende, dannende og reflekterende del af samfundet – frem for blot et underholdende alternativ til samme.

Scenekunsten skal give publikum mulighed for at træde ind i et nyt perspektiv på eksisterende temaer og valg. Dette kan være med til at inspirere og rykke os som mennesker. Åbne os for nye og ukendte måder at opleve

verden på og dermed skabe en større og mere konstruktiv sammenhængskraft i vores samfund.

Derfor er det vigtigt at teaterloven støtter op om den store geografiske, etniske, seksuelle og religiøse diversitet der findes herhjemme. Har fokus på de muligheder og udfordringer det skaber i samfundet.

Her er det vigtigt at sikre sig at der er stor genrespredning i forestillingsudbuddet. Optimalt burde der lige meget hvem du er, findes scenekunst der afspejler og reflekterer dig. Derfor er det nødvendigt at sørge for at scenekunsten bliver økonomisk og geografisk tilgængelig for alle – også de mange mennesker der i dag ikke kommer i teatret.

En af vejene kunne være en samlet abonnementsordning som f.eks. Spotify - for et fast

beløb om måneden, kunne du se alt det teater du vil hvor du vil – det ville måske gøre det lettere at tage en chance og se noget man ikke på forhånd ved hvad er, og dermed generere et større publikum. Konsekvensen ville være man skulle afskaffe den nuværende abonnementsordning – med den fordel at det ville give teatrene kortere planlægningsperiode. Og derigennem mulighed for større aktualitet i repertoireudvalg.

Dette skulle udbydes gennem en fælles portal/app hvor man som forbruger kan søge på genre, aktuelle forestillinger etc. Det vil også skabe større diversitet i repertoireet indenfor de forskellige teatre, at de har mulighed for at profilere sig i et større og mere mangfoldigt teaterbillede.

Med held kan man forestille sig nogle nye konstruktioner regionalt med fokus på at sikre at scenekunst er for alle aldre. Blandt

andet igennem større mulighed for at inviterer folkeskolen og daginstitutionerne indenfor i teaterhusene – dette ville automatisk udvikle nye publikummer og gøre det naturligt at opsøge og bruge scenekunsten. Et nyt og større samspil mellem kommunale og statslige støttekroner, kunne sikre diversitet i repertoiret og løbende kunstneriske udvikling, på tværs af de forskellige teatre i regionerne

I forlængelse af dette er det vigtigt at scenekunsten også forankre sig lokalt. Blandt andet gennem repertoirevalg - ved at indgå i og skabe sociale initiativer rundt om forestillingerne, tilbagevendende tiltag som er brugerstyrede. Så der opstår et naturligt ejerskab i nærmiljøet og samtidigt udvikles nye publikummer.

For at styrke Scenekunsten som en del af den nationale sammenhængskraft - er det vigtigt at:

Sikre mulighed for at udveksle markante og succesfulde forestillinger til og fra hele landet.

Sikre en større udveksling mellem internationale gæstespil og dansk scenekunst i udlandet.

Sikre bedre rammer for en fortløbende kunstnerisk forskning – også udmøntet i forestillinger.

Dette kunne måske også være arbejdsopgaverne for en nationalscene ?

Begrebet nationalscene kan omsættes på flere måder:

- Er det en fastliggende geografisk enhed ?
- Er den kurateret af et skiftende kunstnerisk råd ?
- Er det en stafet der efter en flerårig periode går på skift regionalt?

Mulighederne er mange. Også for scenekunsten i det hele taget. Jeg håber vi med en ny teaterlov kan udvikle en bredtfaavnende og udfordrende Scenekunst - der afspejler og undersøger den mangfoldighed, vi som alle slags danskere indgår i både herhjemme og globalt.

Noter af Christoffer Berdal

HÆDERSPRIS TIL SKØNHEDENS OG ENKELHEDENS

**Tove Bornhøft og Teater Rio
Rose skabte uvant og betagende
teatermagi ved at lade sig undre og
inspirere**

Lørdag den 4.maj modtog Tove Bornhøft Foreningen af Danske Sceneinstruktørers hæderspris. Prisen gives til en person som har haft stor betydning for dansk scenekunst.

“At kalde dig sceneinstruktør ville være en for snæver betegnelse. Bedre ville nok være: teaterskaber, scenekunstudvikler, devising-dronning eller slet og ret scenekunstner. For du lader dig ikke styre af noget så snævert som faggrænser,” sagde Lene Skytt, da hun på Husets Teater i forbindelse med premieren på Rio Roses “Kom Du?” overrakte prisen til Tove Bornhøft, som hun fremhævede hele vejen igennem har figureret som både instruktør, skuespiller, performer, konceptudvikler, scenograf, koreograf, forfatter m.m. på de forestillinger, hun er medskaber af.

Hædersprisen er velfortjent. Tove Bornhøft lyser op i landskabet af personligheder, som skaber anderledes scenekunst. Har man mødt hende, og har man oplevet en forestilling af Teater Rio Rose, er man ikke i tvivl om, at her er et lidenskabeligt passioneret menneske og en teaterbegavelse af de helt sjældne.

*Hæderspris til Tove Bornhøft – en opfindsom, sanselig og sej scenekunstudvikler gennem mere end 35 år.
Foto: Robin Skjoldborg*

Som kunstnerisk leder af Teater Rio Rose siden 1985, som skuespiller og som instruktør har Tove Bornhøft været ankerkvinde i og medskaber af enogtyve forestillinger. Forestillinger, som alle er gået direkte i blodet på publikum og blevet til uforglemmelige minder takket været deres fascinerende særegenhed og kompromisløse sammensætning af berusende sanselighed, æstetisk skønhed, elegance, stilfærdige toner, stiliseret enkelhed, flirtende humor, inciterende musik og intim publikumskontakt.

Folkeligt avantgarde-teater

Teater Rio Rose forener poetisk lethed med tematisk tyngde i kollektivt skabte udtryk, som befinder sig i krydsfeltet mellem teater, musik, billedkunst, dans og installation. Store eksistentielle spørgsmål bliver omsat til små dagligdags gøremål og slåskampe. Forestillingerne er på én og samme tid meget

komplekse og yderst enkle. Tove Bornhøft har i alle årene samlet kompetente og dedikerede kunstnere omkring sig. Personligheder som sammen med hende skaber smukke rum og ekspressive kropslige udtryk, der emmer af glød, musik, emotionalitet og umiddelbarhed. Tove Bornhøft har med sin facetterede faglighed og sin vågne og lyttende personlighed været afgørende for at Teater Rio Rose i nu 33 år har været eksponent for en unik type tilgængeligt fysisk sanseligt og æstetisk raffineret 'kunstteater' fjernt fra forstandens snævre logaritmer; en slags 'folkelig avantgarde-teater' eller politisk kunstteater.

Humor, substans og sanselighed

I løbet af 1990erne og i de første år ind i 2000 var Tove Bornhøft medskaber af elleve forestillinger, som hun tillige spillede med i. Flere af dem som solospiller. Tove Bornhøft og Teater Rio Rose skabte i de år uvant og

betagende teatermagi ved at lade sig undre og inspirere af fx østerlandsk filosofi og digtning, samiske eventyr og inuit kultur, Fluxus kunst og italiensk opera. Mange af forestillingerne var målrettet børn og unge. De spillede i årevis i Danmark og turnerede vidt omkring udenlands.

*"Piano Piano" – en voksenforestilling med stemning, fantasi og bevægelseslyst.
Foto: Jan Rüz*

*I "Himmel og Jord" forenes det fysiske sanselige med æstetiske raffinementer.
Foto: Thomas Andersen*

Op gennem 2000-årene udvider Tove Bornhøft sit felt til også at være iscenesætter af de voksenforestillinger, hun fortsat ofte spiller med i og er konceptudvikler af. Sans for at iscenesætte med fabulerende fantasi og ikke mindst et udtalt blik for på kunstnerisk vis at forme udtryksfulde æstetiske rum er en del af Tove Bornhøfts instruktør-DNA. Lige siden hun i 1981-1985 blev uddannet som skuespiller i Odin Teater-regi via den internationale teatergruppe Farfa, som Iben Nagel Rasmussen stod for. Til i dag, hvor hun til stadighed forfiner sit udtryk og vover sig ud på nye veje.

Menneskelige grundvilkår

Eksistens, fremmedhed og det enkelte menneskes kamp for at finde sin plads og føle sig hjemme et sted har i alle årene været essentielle temaer for Tove Bornhøft. Ingen temaer er for store og vanskelige til at blive taget op og intet udtryk er for lille eller enkelt. Det kendetegnende for teatrets forestillinger er, at de skal være: Gennemsyret af substans og ærlighed. Arbejde med mangfoldighed - i den betydning, at forskellige etniciteter bliver skildret som almindelige danskere og ikke som stereotyper, og at eksempelvis bøsser,

*"Slagmark" skildrer barskt, gribende og poetisk smukt kærlighedsrelationen mellem henholdsvis to mænd, to kvinder, et ungt og et gammelt heteroseksuelt par.
Foto: Thomas Andersen*

lesbiske, gamle – ja alle, som indgår i hendes forestillinger – bliver spillet som almindelige mennesker og ikke som klichéer. At forestillingerne skal have humoristisk gnist. Og at de skal bygge på interessante teatraliske løsninger, som taler til en flerhed af publikums sanser.

I "Blah, Blah, Blah" skildres den ensomme misbrugers livsløgne smerteligt præcist og underfundigt morsomt med hvirvlende flasker, næsehorn, nonsens og campingstole. I "Himmel og Jord" kropsliggør tre performere i en form for lavmælt tragikomisk og sanseligt tableau-teater den vanskelige manøvre at finde den rette balance i livet. I "Slagmark #1,2,3,4" bliver kærlighedsrelationer belyst gennem forskellige parkonstellationer i et udtryk, hvor små danske hverdagsoptrin finder sted på et gulv, der, fordi det er fyldt med blomster og ligner et mindested for de døde, giver associationer til tysk ekspressionistisk teater og Pina Bausch, hos hvem Tove Bornhøft i flere omgange også har indsamlet scenekunstneriske erfaringer. I vandreforestillingen "Verdensrum" bliver angsten for det fremmede iscenesat med smukke billeder og groteske tableauer.

"Verdensrum" – en sansemættet rejse i danskhedens og fremmedangstens labyrint.

Shaun Tans tyste grafiske roman om det ensomme og tvangsforflyttede menneske transformeres i "Ankomsten" til en fortryllende sammensmeltning af stemningsfuld visualitet og musikalsk vellyd. Tove Bornhøft står for både idé, iscenesættelse og scenografi i "Udspring", som er en uforfærdet modig og skævt-humoristisk skildring af en cirkustrup fyldt med artister, som er pinligt dårlige til at udføre de numre, de selv tror på og fremstiller som absolut verdensklassekunst.

I "Overgang" skaber hun sammen med koreografen Julie Anne Stanzak fra Tanztheater

I "Kom Du?" sættes prostitueringskunders skam, lyst, magt, løgn og sanselighed ind i en æstetisk billedsmuk ramme.
Foto: Bjarne Stæhr

Wuppertal med enkle og smukke greb i et hav af rød-orange efterårsblade en række rammende, morsomme og poetiske bud på paradokserne, klicheerne og det komiske i mænds og kvinders overgangsalder. Og i "Kom Du?" trækker hun kritisk, men også kærligt forskellige sider af den mandlige prostitueringskundes virkelighed frem, for – i et stilfuldt mandeunivers med lædermøbler og vægophængte skjorter – at belyse generelle menneskelige temer som fx værdighed, skam, nærhed og menneskelig kontakt.

Format og engagement

Tove Bornhøft har internationalt format og hun kommer vidt omkring på kloden med sit teater. Til dato har Teater Rio Rose turneret i ialt 18 lande. I adskillige vesteuropæiske lande og tillige i Polen, Ungarn, Kroatien, Rusland, Japan og Canada.

Nationalt var Tove Bornhøft - som konsekvens af det faktum, at Teater Rio Rose til alle tider har været et husvildt teater, et teater uden egne scenefaciliteter, en af initiativtagerne til Foreningen Scenekunstnere Uden Scene.

Gennem tiden er Teater Rio Rose og Tove Bornhøft blevet hædret med mange nomineringer og prestigefyldte priser. "Haiku" og "Se mig" vandt en Reumert i kategorien Årets Børne-/Ungdomsforestilling i 2000. "Ta Ti Ting" blev nomineret til en Reumert i samme kategori i 2003. "Haiku" blev nomineret i 2005 til den japanske Uchimura pris af Dansk ITI. I 2007 blev Tove Bornhøft præmieret af Statens Kunstfonds Film- og Scenekunstudvalg for iscenesættelsen af "Blah Blah Blah".

Året efter blev "Slagmark #1" nomineret til en Reumert i kategorien Årets Store, Lille Forestilling. I 2015 nominerede CPH CULTURE Tove Bornhøft for hendes iscenesættelse af "Ankomsten", som Weekendavisen samme år nominerede som en af årets forestillinger. Og i år kan hun så tilføje hædersprisen fra Foreningen af Danske Sceneinstruktører til rækken af påskønnelser for sit kunstneriske arbejde.

Samvittighedsfuld, driftig og dedikeret

Man kan ikke beskyldte Tove Bornhøft for at skabe vanetænkt eller selvtilfredst teater. Som teatermenneske springer Tove Bornhøft aldrig over, hvor gærdet er lavest. Hun er passioneret og vedholdende. Som teaterleder administrerer hun teatret samvittighedsfuldt og ordentligt, ligesom kollegial empati og evne til at lytte er udtalte egenskaber ved hende. Som skuespiller er hun præcis og sanselig. Som iscenesætter er hun vågent optaget af og engageret i sin samtid, perfektionistisk, ambitiøs og fyldt med ideer. Som den kræsne og dedikerede teaterskaber hun er ønsker hun ikke at gå på kompromis og slække på den kunstneriske professionalisme. Af den grund har hun returneret den projektstøtte Teater Rio Rose blev bevilget for sæson 2018/19, da projektstøtten de sidste år gradvist er blevet mindre og mindre og teatrets driftsstøtte helt er faldet væk.

"Jeg føler mig meget privilegeret over i så mange år at kunne have arbejdet med det jeg brænder for og elsker. Men jeg ønsker ikke at gå ned på professionalisme," fortæller

Tove Bornhøft, der karakteriserer tiden lige nu, hvor gamle grupper intet sted har at udvikle sig, som en både meget vemodig og realistisk tid. "Det er uforståeligt og uværdigt, at så megen erfaring, viden og kunst bliver lukket ned" siger en scenekunstnerinde som er både stolt og rørt over at være blevet påskønnet af Foreningen af Danske Sceneinstruktører. Skulle nogen være i tvivl, er det ikke fordi Tove Bornhøft har mistet sin passion for at skabe scenekunst. Tove Bornhøft har aldrig været bange for at knokle og hun har altid udvist mod og handlekraft i forhold til at få sine teaterdrømme realiseret. Så i den optik tegner fremtiden levende og lys.

PRISTALEN VED OVERRÆKKELSEN

Du har, sammen med de mennesker du har omgivet dig med, skabt et helt unikt og genkendeligt udtryk. I jeres forestillinger, kombineres menneskelige grundvilkår, samfundsdebat, poesi og fysik.

Kære Tove

Vi, Foreningen af danske Sceneinstruktører, vil gerne hædre dig.

At kalde dig sceneinstruktør ville være en for snæver betegnelse for dig. Bedre ville nok være: teaterskaber, scenekunstudvikler, devisingdronning eller slet og ret scenekunstner.

For du lader dig ikke styre af noget så snævert som faggrænser. Siden du startede som elev på Odin teateret for godt 35 år siden, har du gået under betegnelserne: instruktør, skuespiller, performer, konceptudvikler, scenograf, koreograf, forfatter mm.

Som helt nyuddannet var du medstifter af Rio Rose. Ikke noget med at sidde med hænderne i skødet og vente på at telefonen ringede. Du har modet til at stille dig i front.

I 33 år har du været kunstnerisk leder af Rios Rose. Os, dine kollegaer, ved at den fagbetegnelse også dækker over andre fagbetegnelser: pedel, rengøringskone, flyttemand, konfliktmægler, blæksprutte, HR ansvarlig og meget, meget mere.

For du favner bredt og du er ikke bange for at knokle.

Du har, sammen med de mennesker du har omgivet dig med, skabt et helt unikt og genkendeligt udtryk. I jeres forestillinger, kombineres menneskelige grundvilkår, samfundsdebat, poesi og fysik. Hver forestilling er sin egen og skabt af netop den forestillings hold – alle er medskabende. En sådan arbejdsform kræver en dygtig leder – og det er du.

Det er blevet sagt: At dele prøverum med Tove er det som at dele rum med et menneske

AF HÆDERSPRISEN 2018

Af Lene Skytt

der er som en krydsning en smuk sfærisk engel og et stædigt æsel, hvilket aldrig er kedeligt.

Kære Tove, med den største respekt for dit arbejde med Rio Rose og stor forventning og nysgerrighed efter at se hvad du finder på i fremtiden overrækker vi dig Danske Sceneinstruktørens hæderspris.

Charme og mod har altid været en del af Tove Bornhøfts scenekunstneriske DNA - Foto: Jørgen Sejr

D E N N Y E B E S T Y R E L S E

Christoffer Berdal:

Statens Teaterskole 1994-98

Biologiske abe Nicolas Bro, Statens Teaterskole
Natsværmer Nicolas Bro, Mammut-teater

Faust er død, Mark Ravenhill, Mungo Park

Kaliledewy Farce, Botho Strauss Får 302

Guder, fantomsmerter, Jokum Rohde, Århus
Teater.

Madeleine Røn juul:

Sceneinstruktør fra Statens Teaterskole 1984.
Har siden 1984 instrueret mere end 70 fore-
stillinger for små og store teatre i Danmark
og Norge og 27 radiospil for Danmarks Radio,
deraf flere prisbelønnede.

Foto: Jørgen Chemnitz

Jacques S. Matthiessen

Født 1960. Autodidakt teatermenneske. Har
arbejdet med teater siden 1977. Skaber og
instruerer forestillinger i mange forskellige stil-
arter og konstellationer for forskellige alders-
grupper i ind- og udlandet.'

Foto: Jens Poulsen

Inger Birkestrøm Juul

Inger Birkestrøm Juul, Instruktør FDS/Dramaturg skaber forestillinger og installationer site specific til udvalgte steder.

Inger Birkestrøm Juul arbejder scenekunstnerisk med at skabe og opføre teatrale produktioner på særlige steder som f.eks.: Hammershus Borgruin/Bornholm, havneområde på Kreta/Grækenland, Banegård Center/Odense, Trueman Institute for Native Americans/Chicago/USA, Skøjtestadion/Bolbro, Gallways centrum/Irland og i, ved og på Odense Å, som har dannet rammer om nytolkede klassikere, egne performances og afhængigt af indhold og location viser skuespil, dans, pyroteknik, artisteri, lyrik og musik. Stedet er den bærende kulisse og historie som danner baggrund og ballast for værket og de optrædende, og de professionelle skuespillere, musikere, dansere og performere mixes sammen med andre professioner som brandmænd, piloter, havnearbejdere, elitegymnaster, synkronsvømmere, operasangere og billedkunstnere... Site Specific Ensembles produktioner skabes on location, og er stilet mod publikum uanset alder, køn og oprindelse - lokalt som internationalt.

Erik Pold

Er uddannet koreograf fra School for New Dance Development i Amsterdam i 1998, og har senere taget en diplomuddannelse i kunst- og kulturledelse.

Arbejder som instruktør, koreograf, underviser og performer, samt med kunstnerisk ledelse. En stor del af mit arbejde er projektteater produceret typisk i regi af LIMINAL (www.liminal.dk), derudover laver jeg en del freelance opgaver i ind- og udland. Siden 2017 har jeg været en del af ledelsen for Det Frie Felts Festival, var fra 2011-2014 medlem af Statens Kunstråds Scenekunstudvalg og har siden 2016 siddet i bestyrelsen for Udviklingsplatformen for Scenekunst.

I bestyrelsen for FDS vil mit fokus være på at kæmpe for bedre vilkår for os instruktører og koreograf der arbejder indenfor det frie felt, hvor mange er selvproducerende (læs: både arbejdsgiver og arbejdstager) og generelt er jeg meget opmærksom på at vi får skabt rimelige arbejdsvilkår i et scenekunsthelt i hastig forandring.

Foto: Raphael Solholm

Karina Dichov Lund

Der ligger mange vigtige og udfordrende opgaver på bordet i Scenestruktørene i denne tid og jeg er glad for at have fået muligheden for at fortsætte arbejdet i bestyrelsen endnu en periode.

Om mig:

Jeg er freelance koreograf, iscenesætter og producent og siden 2004 har jeg været kunstnerisk leder af Koreografkollektivet E.K.K.O som jeg stiftede sammen med koreograferne Klara Elenius og Emma Nordanfors.

Jeg arbejder med koreografi i ordets bredeste forstand og i så mange forskellige kunstneriske og formmæssige sammenhænge og konstellationer som overhovedet muligt.

Ud over at sidde i denne bestyrelse, er jeg medlem af danseudvalget i Dansk Skuespiller Forbund og bestyrelsesmedlem i interesseorganisationen De Frie Koreografer.

Nicolei Faber

Uddannet instruktør fra Den Danske Scenekunstscole i 2014 og skuespiller fra GITIS Scandinavia i 2004. Har siddet i bestyrelsen i et år, hvor jeg bl.a. har siddet i redaktionen på vores fagblad, hvor jeg har fokuseret på faglig udveksling mellem medlemmerne. I forskellige artikler om instruktørens processer og deres tanker om deres arbejde. Derudover har jeg været med til igangsættelsen af arbejdet med ny hjemmeside til foreningen.

Som instruktør har jeg arbejdet rundt om i landet og arbejdet meget på landsdelsscenerne. Og har lavet to forestillinger i København med Flyvende grise og Mammut teatret. Jeg har arbejdet med mange forskellige genrer, alt fra klassikere til ny skrevet dansk dramatik, borger teater, bearbejdet romaner og arbejdet forestillinger frem baseret på research og improvisationer.

Formmæssigt er jeg interesseret i hvordan det konkrete og 1:1 genkendeligt møder det stærkt visuelle og abstrakte. Og i hvordan forskellige stilarter kan mødes for at skabe forestillinger der ligger sig i et mellemrum tydeligere definerede genrer.

Foto: Hein Photography

Lene Skytt

Mit navn er Lene Skytt. Jeg er uddannet sceneinstruktør fra SSKS i 2013. Siden da har jeg arbejdet med intimteater, teaterkoncert, devising, site specifik, børneteater, borgerinddragende teater og animationsteater.

Jeg er medstifter af kunstkollektivet FAMILIEN der har eksisteret siden 2013.

Solveig Weinkouff:

Jeg er glad for at være en del af den nye bestyrelse for FDS. Min lyst til at gøre en indsats for os instruktører springer ud af et ønske om at forbedre vores arbejdsforhold og påpege, at vi som ledere af den kunstneriske proces ikke bare kan erstattes eller undværes, hvis det kunstneriske resultat skal være interessant. Jeg har en særlig indsigt i arbejdsforholdene indenfor børne- og ungdomsteater. Selv har jeg en baggrund som skuespiller på Jomfru Ane Teatret og har været i mesterlære som instruktør gennem fem sæsoner på Aveny Teatret og Dr. Dante. Gennem årene har jeg instrueret både voksen- og børneteater, samt radiospil og produceret montager til P1.

www.weinkouff.com

Teater Momentum: "OS" Foto: Semi Seven

Til Eyðun Johannessen, færøsk dansk sceneinstruktør fylder 80 år d. 28. april og udgiver samtidig sine erindringer. Samtidig bliver han nu Æresmedlem i Foreningen af Danske Sceneinstruktører.

Hermed følger formand Christoffer Berdals tale i anledningen:

Kære Eyðun, det er med glæde og stolthed at vi hermed udnævner dig til æresmedlem i Foreningen af Danske Sceneinstruktører.

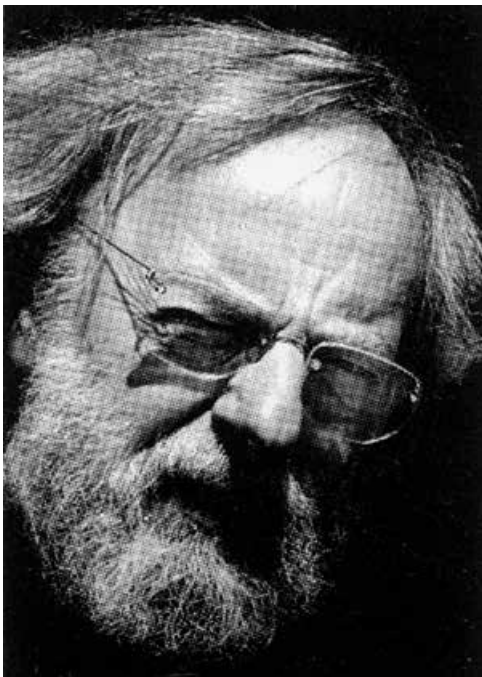
Selvfølgelig! tænker man når man ser på dit fantastiske virke gennem alle årene. Du har fra du blev færdiguddannet i 1960 fra henholdsvis Det Kongelige Teaters Elevskole og Odense Teater haft en kæmpe nysgerrighed og lyst til at undersøge, udvikle og udbrede TEATRET i alle dets facetter og muligheder. Og har gjort det utrætteligt siden.

Et bud, er at din kærlighed til teatret blev vagt under krigen, da du som dreng gemt under scenen i Sjótleikarhúsið hørte de klassiske engelske skuespillere, under ledelse af John Gielgud, der var fløjet ind fremføre Shakespeare på originalsproget – forelskelse ved første ord!

Og netop Sjótleikarhúsið har været et af pøjlemærkerne i dit liv. Fra du i 1970 rejste tilbage til Tórshavn og gennem et hav af instruktioner og undervisning at være med til at professionalisere Færøsk Teater, blandt andet 1977 da du oprettede Gríman og senere som medskaber af Tjóðpállur – når man kigger på det imponerende og udfordrende repertoire du har skabt heroppe er det utroligt hvor meget du har nået at lave i resten af Norden.

Din indflydelse på og inspiration til Nordisk Teater er fuldstændig unik

Her har Århus primært været din base med en fast tilknytning som instruktør ved Århus Teater. Samtidig med du som rektor 1979-86 for Århus Teaterskole og siden som løbende underviser har været med til at udvikle dansk teater.

Din alder til trods er der jo vanvittigt når man ser hvad du har nået som iscenesætter – dit CV er skræmmende imponerende: Alle genrer og formater har du været rundt om – flere gange! Nogle har du været med til at opfinde: Fra Dickens' "Et Juleeventyr" til Ørnsbo's Fælden.

Du løftede "Inden for murene" ud af nostalgien.

"Trold kan tæmmes" og "TitusAndronicus" er noget af det bedste Shakespeare set herhjemme.

Du har haft en enestående evne til at forløse De episke dramæer – De store samfundsfortællinger – enkelt og storslået har du vist slægters endeligt, paradigmeskifte og nationer i knæ. Smukkeste blandt andet i "De fortabte spillemænd" Lykke Peer" og "På sporet at den tabte tid".

Din indflydelse på og inspiration til Nordisk Teater er fuldstændig unik – Det er med en kæmpe stolthed, respekt og taknemlighed dine kollegaer i dag gør dig til ÆRESMEDLEM

Stor tak på vegne af Foreningen af Danske Sceneinstruktører – Christoffer Berdal

Sådan set fortjener de statsstøttede teatre en jubel-pressemeddelelse fra ministeren, hvor hun glæder sig over den store fremgang for dansk scenekunst

I løbet af de seneste to sæsoner har de statsstøttede teatre øget publikumstallet med over 20%. Sæson 2016/2017 var den bedste siden kulturbyåret 1996/1997.

Publikum strømmer i teatret, i hvert fald det statsstøttede. I sæson 2016/2017 tog de statsstøttede teatre imod 2,5 mio. publikummer. En stigning på 11% i forhold til sæsonen før og en stigning på 21% i forhold til sæson 2015/2016. Det viser den årlige scenekunststatistik fra Danmarks Statistik.

Publikumstallet til statsstøttede teatre har ellers været ganske stabilt i mange år, siden 2010 ca. 2 mio. årlig. I 1980'erne og 1990'erne tog de statsstøttede teatre imod ca. 2,5 mio. publikummer årligt, i 2000'erne faldt niveauet til ca. 2,2 mio. årligt. I de første fem år af 2010'erne var niveauet altså omkring 2,0 mio. publikummer årligt.

Fremgangen for de statsstøttede teatre sker til dels på bekostning af de teatre, der er udenfor de statslige støttesystemer, som næsten oplevede en halvering fra 710.000 i sæson 2015/2016 til 370.000 i sæson 2016/2017. De ikke statsstøttede teatre indgik ikke i statistikken før 2015/2016.

Tabt publikum vindes tilbage

I sæson 2016/2017 er det især de teatre, som tidligere har blødet publikum, som genvinder dem. Både teatrene i Det Københavnske Teatersamarbejde og Det Kongelige Teater har en publikumsfremgang på hele 24%. Øvrige statsstøttede teatre har beskedne ændringer i publikumstal.

Teatrene i Det Københavnske Teatersamarbejde trak i sæson 2016/2017 257.000 publikummer, hvilket er en markant fremgang i forhold til sæson 2015/2016 med

207.000 publikummer. 2015/2016 var dog den dårligste sæson for teatersamarbejdet siden Danmarks Statistik begyndte at føre teaterstatistik i 1981.

Det Kongelige Teater trak i sæson 2016/2017 475.000 publikummer, også dette en markant fremgang i forhold til året før med 383.000 publikummer. Sæson 2016/2017 var den bedste for Det Kongelige teater siden sæson 2009/2010 og ikke langt fra rekord-sæsonen 2007/2008 med 530.000 publikummer. Sæson 2016/2017 var den sjettebedste for Det Kongelige Teater siden Danmarks Statistik begyndte at føre teaterstatistik i 1981.

Ministerens udmelding

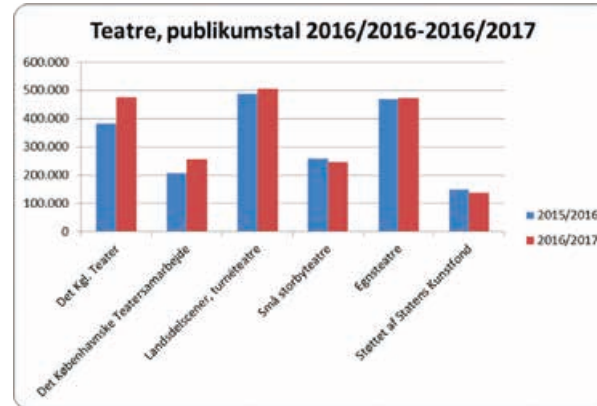
Da kulturministeren i marts 2018 valgte at "skyde debatten om fremtidens scenekunst" i gang, var det med dette udgangspunkt:

Men i en tid, hvor publikum strømmer til andre kulturinstitutioner som museer, koncert-huse og spillesteder, har de statsstøttede teatre ikke oplevet samme fremgang. Størrelsen af det statsstøttede teaters publikum har i mange år ligget omkring 2 millioner. Den udfordring må vi forholde os til.

For ministeren var problemet altså ikke et faldende, men en manglende stigning i publikumstal. Det er i sig selv et overraskende udgangspunkt, al den stund at de fleste nok ville tro at scenekunsten var trængt af nye medier.

Dette er dog ændret i løbet af de to seneste sæsoner, hvor de statsstøttede teatre altså nåede op på 2,5 mio. publikummer i 2016/2017.

Der kan givetvis være mange grunde for minsteren i at ville ønske at ændre på forhold for scenekunsten. Det er dog ikke anbefalelsesværdigt at bruge et stagnerende tilskuertal for statsstøttede teatre som udgangspunkt for debatten. Sådant set fortjener de statsstøttede teatre en jubel-pressemeddelelse fra ministeren, hvor hun glæder sig over den store fremgang for dansk scenekunst.

Kilde:
Danmarks Statistik.

Foreningen af Danske Dramaturger afholdt generalforsamling d. 3. marts. I forbindelse med årets generalforsamling havde bestyrelsen inviteret dramaturgerne Karen-Maria Bille, Inge Agnete Tarpgaard, Henrik Vestergaard og Susanne Hjelm Pedersen til en panelsamtale om den selvstændige dramaturg.

Temaet var dobbelt. Den selvstændige dramaturg forstås i den praktiske forstand som freelanceren, der ikke er knyttet til en bestemt institution, men som går fra projekt til projekt. Samtidig betegner selvstændigheden også en kernekompetence og essensen af dramaturgen som fagperson, der selv aktivt sætter projekter i værk.

De fleste der arbejder med scenekunst vil før eller siden befinde sig i en situation, hvor de kan kalde sig freelance eller selvstændige.

Det er en ganske kompleks situation, hvor den ene opgave ikke altid er færdig, før den næste påbegyndes.

Bestyrelsen havde bedt de fire dramaturger om at tage udgangspunkt i deres konkrete erfaring for at give indblik i den selvstændige dramaturgs arbejdsvilkår og de positioner og relationer de befinder sig i. Samtalen klargjorde, at den selvstændige dramaturg må forstå sig selv som en aktiv del af den kunstneriske udvikling og se sig selv som ligeværdig med sin egen kunstneriske stemme.

Karen-Maria Bille lagde ud med at understrege, at dramaturgen selv skal kunne byde ind og vove pelsen med en idé. Alt andet er at reducere sig selv til en position i baggrunden ved kopimaskinen. Det drejer sig i særdeleshed om to spørgsmål; at få idéer og at sætte idéer i værk.

Aalborg Teater: "The Sound of Music"
Instruktion: Rolf Heim
Foto: Allan Toft

Dramaturgens vigtigste funktion er at være den parabol på taget af teatret, som indfanger hvilke strømninger der er derude og hvad der sker i verden og evner at omsætte det til teater.

Henrik Vestergaard supplerer, at dramaturgen er nødt til at være vidende om strømninger i politik, filosofi og kunst. Han noterer, at det er blevet lettere at holde sig opdateret. Han finder selv den viden igennem festivals, podcasts og ved at følge diverse kunstnere på sociale medier.

Henrik Vestergaard opfordrer generelt dramaturger, også på uddannelsesinstitutionerne, til at tænke mere udadvendt. I stedet for at vende sig indad og tænke "hvad er teater", bør dramaturgen i højere grad rette blikket udad og tænke teater som medie for alt muligt andet.

Dramaturgen skal kunne kvalificere og rette ideerne mod fremtidige samarbejdspartnere; institutioner, instruktører, dramatikere mfl. Altid med samspillet mellem kunstner og ideen for øje. Ideerne skal castes. Henrik Vestergaard pointerer at projektet skal passe på institutionen; "Hvem er interessant i dette samarbejde". Karen-Maria Bille tilføjer, at en god ide ikke er universel. Det skal være

et match imellem idé, instruktør og institution. Idéen må ikke være for højt defineret. Det skal være et samarbejde. Institutionen skal føle medejerskab, og skal derfor have mulighed for fylde på ideen. Det er en hårfin balance, hvor man som selvstændigt arbejdende dramaturg nemt kommer til at træde over dramaturgiatets og den kunstneriske chefs grænse.

Det er vigtigt at dramaturgen hele tiden har samarbejdet og samspillet for øje. Samtidig, supplerer Inge Agnete Tarpgaard, er det vigtigt at dramaturgen ser sig selv som et kreativt menneske, der spiller aktivt ind.

Her udfordres den selvstændigt arbejdende dramaturg. Som Susanne Hjelm Pedersen erfarer, er det svært at afbalancere tingene, hvis man ønsker fordybelsen. De færreste betaler nemlig for refleksionstid, den tid hvor

man udvider sin horisont, hvor man så at sige, er parabol, der suger til sig. Man skal kunne vide hvilke ideer og projekter, der er interessante for hvem. Meningen er nemlig, at man er den der kan servere noget for andre. Det gælder, hvad enten dramaturgen tænker et projekt op, følger en produktion eller det blot drejer sig om gennemlæsning og respons.

Heldigvis, afslutter Karen-Maria Bille, "er det er mange år siden jeg har været udsat for en samarbejdspartner, der ikke vidste hvad en dramaturg var."

Bestyrelsen

I år havde vi en mindre udskiftning i bestyrelsen da Jeppe H. Nissen, Louise F. Ladefoged og suppleant Line K. Bjørk ikke ønskede genvalg. Vi siger en kæmpestor tak til alle tre for deres store arbejde i bestyrelsen, og

håber alt godt fremover. Til gengæld fik vi tre nye bestyrelsesmedlemmer, Anna Maria Jakobsen, Julie Bøgh Stray og Kristoffer Spender, og en ny suppleant i Soscha Teperowska - velkommen i bestyrelsen, vi glæder os til det fortløbende arbejde.

Bestyrelsen ser dermed således ud:

- Anne Mai Slot Vilmann
- Johan Holm Mortensen
- Gritt Uldall-Jessen
- Kenni Antonsen
- Anna Maria Jakobsen
- Kristoffer Spender
- Julie Bøgh Stray
- Ulla Gerlach (suppleant)
- Soscha Teperowska (suppleant)

Det kommende år

Det var med stor glæde bestyrelsen kunne se en væsentlig stigning i antallet af fremmødte

til generalforsamlingen. Vi vil forsat afholde minimum et fagligt arrangement i forbindelse med generalforsamlingen. Det seneste år har bestyrelsen arbejdet ud fra ønskerne om at skabe mere synlighed både i branchen og for medlemmerne, holde fagligheden i hævd og beskytte vores branchepolitiske position. Dette arbejde fortsætter i den kommende periode ved at foreningen forsat vil være involveret i Det postomdelte og Peripeti og forsat være repræsenteret i scenekunstens faggrupper. Den nye bestyrelse har en række tiltag i støbeskeen, der skal kunne skabe værdi for medlemmerne. Med oprettelsen af en ny hjemmeside og tydeligere tilstedeværelse på de sociale medier ønsker bestyrelsen at kunne være i tættere kontakt med medlemmerne.

Det Kongelige Teater: "Riget" - Instruktion: Nicolei Faber - Foto: Emilia Therese

Tue Biering er modtager af Allen-prisen 2018.

Allen-prisen

Uddeles af Danske Dramatikeres Forbund på vegne af Lise og Johannes Allens Fond til en eller flere dramatikere, der gennem dramatik af høj kvalitet har sat tidens problemer under debat. Opkaldt efter forfatteren Johannes Allen (1916-73) og dennes hustru. Første uddelelse 1995. Uddeles i maj (16. maj) eller juni og er på 75.000 kr.

Tue Biering

Tue Biering (f. 1973) uddannet instruktør fra Statens Teaterskole 2000.

Har instrueret og skrevet forestillinger, radio-dramatik, arbejdet med installationer og andre former for kunstprojekter. Er kunstnerisk leder af Fix & Foxy.

Tidligere forestillinger bla: "Landet uden drømme" Fix&Foxy, "Rocky" Husets Teater 2017, "Aftenlandet" Ålborg Teater 2017 "Silent Zone" Cph Operafestival 2017, "Dogville" Odense Teater 2017, "Det store ædegilde" Fix&Foxy, "Ungdom" Fix&Foxy 2015, "Skakten" af Christian Lollike, Århus Teater/Café Teatret, Pretty Woman a/s, Fix&Foxy Halmtorvet, 2008, "Come On Bangladesh, just do it!" Det Kgl. Teater, 2006

Årets prismodtagere i fredags: Danske Dramatikeres Talentpris gik til Ingeborg Topsøe, Danske Dramatikeres Hæderspris til Jakob Weis og Allen-prisen til Tue Biering.

Dansk Kunstnerråd udkommer igen i år med Kunstnernes Beskatning i revideret udgave. 2018-udgaven af Kunstnernes Beskatning byder på en gennemgang af ny praksis for momsfri-taget undervisning, tilrettede satser for skattefrikørsel (befordringsgodtgørelse), tilrettede beløb/ændringer i reglerne for værdi af fri telefon samt afgørelser for reglerne vedrørende moms for tatovører.

Kunstnere er en mangfoldig gruppe, også skattemæssigt. Kunstnernes indkomst er ikke altid let at placere i forhold til skattelovgivningens standarder. Dansk Kunstnerråd er derfor glade for endnu engang at kunne udgive 'Kunstnernes Beskatning.'

'Kunstnernes Beskatning' er en kommenteret skattevejledning med afgørelser og eksempler på praksis, som gerne skulle illustrere, at der ofte er forskellige fortolkninger af reglerne.

Dansk Kunstnerråd har siden 2002 udgivet skattevejledningen med årlige opdateringer. 2018-udgaven indeholder opdaterede afsnit om bl.a. godtgørelse for parkering i forbindelse med job og momsfritagelse af kunstnernes undervisning. 'Kunstnernes Beskatning 2017' kan findes som pdf-format på Dansk Kunstnerråds hjemmeside, under politikudvikling og beskatning.

<http://dansk-kunstnerraad.dk>

Det er vores håb, at 'Kunstnernes Beskatning 2018' vil være til gavn og glæde for kunstnere, revisorer, rådgivere og myndigheder bredt set.

Uddybende spørgsmål? – kontakt Dansk Kunstnerråd v. Sekretariatschef, Anne-Mette Wehmüller 21 34 00 00.

RUNDE DAGE

**Morten Svalgaard
Nielsen**
50 år
16. juli

Vibeke Bjelke
75 år
5. juli

Kim Bjarke
60 år
27. september

Per Scheel-Krüger
50 år
23. juli

Kirsten Peuliche
75 år
23. august

NYE MEDLEMMER:

Amanda Linnea Ginman

Andreas Dawe

Ida Fogh Kiberg

Klaus Hoffmeyer
80 år
23. september

Steen og Hejlesen og Den Sorte Skole: "Unitopia"
Foto: Boris Bezic

Vi har i bestyrelsen for Danske Sceneinstruktører etableret et initiativ for nye kollegæer i branchen, hvor de kan søge hjælp eller gode råd i alle tænkelige situationer omkring instruktør arbejdet, hvor forbundet ikke kan hjælpe. En slags akutlinje når man står i en situation og ikke ved hvad man skal gøre. Det kan være en lønforhandling, problemer i forhold til en teaterdirektør eller en skuespiller eller kunstneriske problemer af forskellig art.

Denne ordning kalder vi KOLLEGA SOS og går ud på at yngre eller nye instruktører i faget kan blive sat sammen med en mere erfaren instruktør, hvis de ønsker det. De vil have et

kaffemøde, hvor kontakten bliver etableret og så kan de sparre fremadrettet, hvis de får brug for det. Om det er en eller flere gange om året er ikke vigtigt, det vigtige er, at hvis de nye i branchen mangler en erfaren instruktørs blik på en given problemstilling, så kan de altid ringe.

Alle der er blevet uddannet inden for de sidste tre år er blevet tilbudt ordningen og en lang række erfarne instruktører har tilmeldt sig. Hvis nogen ønsker at tilmelde sig ordningen i den ene eller anden ende af linien så skriv til Steen på steen@stagedirectors.dk så etablerer han kontakt den ene eller anden vej.

Palle Kjærulff-Schmidt beskæftigede sig som kunstner med det der var – og med de, der havde været.

Det, der var, er allerede blevet kulturhistorie i Danmark. Det kaldes for "den nye bølge" og væltede ind over landet fra tressernes begyndelse, med udgangspunkt i Frankrig, hvor filminstruktører som Truffaut, Godard og Chabrol brød igennem halvtredsernes stilstand med et nyt filmsprog, som kastede klicheerne af sig og talte et mere direkte og umiddelbart genkendeligt sprog, som publikum forstod. I litteraturens verden var sproget langt mere litterært – det kan man ane! – med forfattere som Beckett og Ionesco. På film talte man med en ironi, der ikke var for de klassisk skolede, men for hvermand.

Det var i den kontekst, Palle Kjærulff-Schmidt placerede sig med en forbløffende og

charmerende magt. Ud med ASA og Alice O'Fredericks' Far til fire-idyller – ud med tunge danske film, som med en konventionel lethed – hyggen – kunne få os til at abstrahere fra virkeligheden. Men virkeligheden, ind med den!

Den ironiske, flittige og højt begavede Palle Kjærulff-Schmidt var som skabt til at realisere det taktskifte og åndsskifte, der fandt sted. Hans navn må nævnes i forbindelse med mindst to andre tressermodernister, Leif Panduro og Klaus Rifbjerg. De to er borte, nu er Palle Kjærulff-Schmidt også draget af sted. Det kan ikke overvurderes, hvor meget hans indsats har bidraget til at fremme og bistå de to forfattere. Men det var ham slet ikke påfaldende bevidst. Han var saglig, flittig, åben.

Palle Kjærulff-Schmidt var søn af skuespilleren Inga Thessen og skuespilleren Helge

Kjærulff-Schmidt, fra hvem han arvede usentimentalitet og uforfængelighed. Han blev student i 1949 og var formand for Studenterscenen 1953-57.

Til forskel fra sine forældre ønskede han at stå på den anden side af kameraet og debuterede med det sociale drama "Bundfald" om trækkerdrengenes miserable liv. Fra 1952 var han instruktørassistent på ASA og medvirkede i masseproduktionen af Far til fire-film – et minde om de kostelige år har han givet i erindringsbogen 'Skal vi vove det? Tilbageblik på 50'erne'. Man var jo, kort fortalt, oppe imod selveste grevinden af ASA.

Med Rifbjerg, Jesper Jensen og Leif Panduro havde han et forbilledligt samarbejde om studenterrevyen 'Gris på gafflen' i 1962 og Rifbjergs fine lille skuespil 'Hva' skal vi lave' fra 1963. Nogle år senere var der atter teater

på plakaten, f.eks. Bertolt Brecht og August Strindberg.

Så fulgte blomstringsårene – de år, da 'gaderne lå øde', som man siger – da Leif Panduro sled sig ihjel på tv-teater. Det handlede om det bedre borgerskabs skjulte traumer, om den accelererende velstand uden velfærd, om kriser mellem kønnene, (Panduro altid på kvindernes side), om symptomer, der ikke kan passe – kort sagt: om hjertet, der værker og ikke kan følge med.

Det blev til bl.a. 'Et godt liv', 'Hjemme hos William', 'Rundt om Selma', 'I Adams verden', 'Bertram og Lisa' og 'Louises hus'. Mange af dem, sort-hvide, gend sendes stadig.

I filmkunsten fortsatte Kjærulff-Schmidt samarbejdet med Klaus Rifbjerg, først og fremmest med gennembrudsfilmene 'Weekend' fra 1952.

Filmen vakte opsigt – og protester. Klaus Rifbjerg har selv i et af sine sidste bidrag til filmmagasinet EKKO erindret, at Politikens Harald Engberg syrligt skrev: "Man skaber ikke noget nyt, fordi man lader personerne sige tis og bæ". Det sagde personerne ikke.

'Weekend' handler om en forvirret generation af 30-årige, som – da svigerforældrene kommer på besøg i sommerhuset – ikke kan på andet at sige end: "Hvordan var vejret dengang".

En meget fin film er 'Der var engang en krig' – om den 13-årige Tim (Klaus), der aldrig opdager Anden Verdenskrig som andet end den eksistentielle personlige krig for at vinde sin udkåme.

Mere Rifbjerg: tv-serien 'Vores år' fra 1980 – en kollektiv beretning, som også kunne

have heddet 'Vores sår'. Man kommer også til at tænke på, hvor meget Kjærulff-Schmidt har betydet for den danske skuespillerstand, som i hans instruktion i hans tid og med hans medleven fik en smuk udfordring og måske varig storhedstid – med kvalitetsdramæer.

Det ligger mig også på sinde at nævne to produktioner med manuskript af Anders Bodelsen – filmen 'Tænk på et tal', og tv-serien 'Mørklægning'. Især den sidste er blevet en klassiker, mere spændende, end Kjærulff-Schmidt egentlig havde sans for – han var egentlig ikke en thriller-mand – men den er minutiøst elegant udfoldet i al sin lokaldanske film noir-hverdag i det mørklagte år 1944.

Hvad han kunne, og hvad han efterstræbte, var det psykologisk interessante, det menneskelige element bag både skønhed og forbrydelse. Ikke så meget det tidspunkt, en

handling udspiller sig i, som den personlige karakters indflydelse på tidsrammen. Individ og tid.

I de senere år var Palle Kjærulff-Schmidt optaget af sit forfatterskab, som illustrerer hans imponerende og meget kyndige rejseeventyr. Han rejste ikke for at skrive, men for at opleve, men hans hukommelse var blændende. Japan, Færøerne, Toscana, Comosøen, you name it – han har været der og udsendt rejsebøger med egne glimrende fotos. Ganske uden en teater-showmakers egensindighed – ganske almindeligt originale.

Palle Kjærulff-Schmidt modtog adskillige legater og æresbevisninger, herunder Statens Kunstfonds livsvarige ydelse.

Må han hvile i fred.

Odense Teater: "Forårsrollen" - Instruktion: Martin Lyngbo - Foto: Emilia Therese

En af Aarhus Teaters store kunstnere igennem flere årtier er gået bort. Asger Bonfils medvirkede over fire årtier i næsten 40 forestillinger og instruerede knap 80 på Aarhus Teater - og var desuden i en årrække teatrets dramaturg. Han var som rektor i perioden 1966-72 med til at reformere Skuespillerskolen ved Aarhus Teater.

Asger Bonfils er født i 1928 og blev i 1951 uddannet skuespiller fra Det Kongelige Teaters Elevskole. Foruden Aarhus Teater har han bl.a. været tilknyttet Odense Teater, Det Kongelige Teater, Det Ny Teater, Aalborg Teater og Det Danske Teater.

Hans debut på Aarhus Teater var som Kandidaten i Albees drama Bessie Smiths død i 1964/65. Samme sæson medvirkede han i det modernistiske stykke Stakkels Bitos og instruerede operetten Pariserliv. Denne

store spændvidde i genrer allerede i første sæson blev betegnende for hele hans virke på Aarhus Teater.

Asger Bonfils mestrede både klassikerne og den moderne dramatik. Hans iscenesættelse af en lang række Holberg-komedier i 1980'erne og 90'erne, har med deres moderne kreativitet blandet med troskaben overfor Holberg-traditionen, vakt genklang i nyere dansk teaterhistorie. Også de gamle grækere tog han livtag med, bl.a. i Det græske projekt, og han instruerede med lige så stor indlevelse og evne moderne dramatik i helt nye former, som f.eks. Krigsspillene i 1986/87. Fra Shakespeare til Tabori og Euripides til Ibsen - foruden Strindberg, Molière, Beckett, Gogol, Horváth og Arthur Miller - Bonfils arbejdede lige målrettet og ambitiøst med dem alle, både på scenen og som instruktør. Hans kærlighed til teatret favnede vidt og drev hans

NEKROLOG

Foto: Inger Birkestrøm Juul

arbejde op på et højt kunstnerisk og professionelt niveau.

Asger Bonfils' sidste rolle på scenen på Aarhus Teater var som Charley i *En Sælgers død* i 1997/98 og hans sidste iscenesættelse var Holbergs *Melampe* fra 2005/06. I 2015 modtog han Danske Sceneinstruktørers hæderspris.

Asger Bonfils blev 89 år og efterlader sig hustru Merete Hegner (tidligere skuespiller ved Aarhus Teater) og tre voksne børn.

Hans Hartvich-Madsen (f. 1945) er kort efter sin 73 års fødselsdag død i Tallinn i Estland, hvor han de sidste par uger har ligget i koma, inden han 17. april 'drog af sted til det store skuespillerhus. Der hvor de gode historier bliver til og fantastiske mennesker mødes', som han søn, Nikolaj Tring Christensen, så smukt skriver i en lille afskedshilsen på Facebook.

Det er et langt og energisk og kunstnerisk sammensat livsforløb, der ender i Tallinn, hvor han har boet og virket de senere år sammen med sin estiske kone og kunstneriske partner, Külli Palmsaar, der har sit eget teater her og i øvrigt ofte har besøgt Danmark.

Trods de geografiske afstande fortsatte han som engageret og mangeårig formand for UNIMA Danmark frem til sidste år.

Og netop dukketeatret har været et stort omdrejningspunkt for meget af hans omfattende teatervirke, hvor en stor del også har haft fokus på børneteateret.

Det startede tilbage i 1960'erne, hvor han efter et par års litteraturstudier ved Københavns Universitet blev regissør og tekniker på det daværende Comediehuset i København, Dronningemøllerevyen og Det Ny Scala, inden et midlertidigt teknikerjob på Riddersen blev vekslet til et langvarigt virke (1972-85) som tekniker, administrator og instruktør på Riddersalen/Jytte Abildstrøms Teater.

Det er også fra denne periode, at han optræder på et ikonisk fotografi på Kulturministeriets trappe, hvor han sidder sammen med Jesper Jensen og Klaus Ribbjerg m.fl. – og med tændte hashpiber - i forbindelse med en demonstration mod kulturpolitiske nedskæringer...

NEKROLOG

Hans Hartvich-Madsen er død, 73 år – efter en lang karriere i ikke mindst dukketeatrets tjeneste.

Siden blev han bl.a. leder (1986-94) af teatret Københavneren – nu Kaleidoskop – medstifter, kunstnerisk leder og teaterchef for Thy Teater i Hanstholm (1994-2009), hvor det også lykkedes ham at grundlægge en meget efterspurgt, men desværre siden nedlagt dukkemagergrunduddannelse, som flere af dansk børneteaters nuværende aktører kan takke for deres færdigheder.

Efter at være blevet fyret fra lederposten blev han leder og underviser ved Scenekunstens Udviklingscenters afdeling for animation og dukketeater i Odsherred i nogle sæsoner, inden denne uddannelsesdel blev lukket ned. Herfter blev det praktiske teaterarbejde internationalt orienteret med base i Tallinn som følge af mødet og siden ægteskabet med Külli Palmisaar.

På det organisatoriske plan har Hans Hartvich-Madsen bl.a. været aktiv i BørneTeaterSammenslutningen (BTS) - hvor han bl.a. blev kendt for sine meget indholdsrige og fantasifulde udflugtsture ifm. generalforsamlingerne - men har især sat sig spor som formand for den danske afdeling af den internationale organisation for dukke- og animationsteater, idet han var formand for UNIMA Danmark 2000-2017 og også havde adskillige poster i den internationale del af organisationen.

Udover den omfangsrige karriere vil Hans Hartvich-Madsen også blive husket for at være rigtigt godt selskab, altid fyldt med historier og anekdoter og viden, som han hjertens gerne delte ud af.

Et åbent workspace

Mangler du et sted, hvor du kan arbejde koncentreret på dit projekt?

Brug vores åbne workspace her på Otto Busses Vej tæt på Fisketorvet. Tag din computer under armen og slå dig ned i vores store, lyse lounge. Her er ro, gratis WiFi og kaffe - og du er mere end velkommen!

Abningstider

Kommer du forbi i tidsrummet Man. – Tors. kl. 9-17 og Fre. kl. 9-14, er du sikker på at komme ind og få en arbejdsplads. Loungen er et fleksibelt indrettet med en arbejdszone, en mødezone og en chillzone.

Et par gange hver måneden inddrager vi hele loungen, når vi afholder faglige workshops, netværksmøder, fyraftensarrangementer m.m. Under vores arrangementer kan du ikke bruge loungen til arbejdszone. Men du er oftest meget velkommen til at deltage i vores arrangementer. Du kan altid orientere dig om vores arrangementer på vores hjemmeside.

Faciliteter & fælles frokost

Som scenekunstaktør har du også mulighed fra at booke vores 2 mødelokaler gratis. Hvis du skal afholde et større fagligt arrange-

ment kan du også gratis booke den store lounge. Læs mere om vores faciliteter her. Kom forbi og mød Udviklingsplatformens beboere. Vi spiser ofte frokost sammen, og du er velkommen til at gøre os selskab. Til frokost går vi hverken ned på mayonnaise og sparring på idéer eller problemstillinger.

Håber vi ses!

*Venlig Hilsen
Udviklingsplatformen
for Scenekunst*

Fotos: Frida Gregersen

Ankomsten til EBELTOFT byder på et storslået syn af FREGATTEN JYLLAND, der vis-a-vis med GLASMUSEET åbenbarer sig for dette blik som en helt ny location.

- Ved et forunderlige tilfælde har en ven og studiekammerat: Glaskunstner Karen Lise Krabbe - vernisage dér - netop i disse timer kl.16. I et ultrakort møde mellem transparente glasobjekter udveksles der lynopdateringer om kunsten, livet og rejserne. Lissen kaldet, var studiekammerat på Institut for Dramaturgi i 1984, hvor vi sammen skrev opgave om Augusto Boals metoder.

- I forlængelse af åbningstalerne og et glas bobler - åbnede naboen: Fregatten Jylland sit auditorium for: 4 EVER, OPGANG2, Tournéteater fra Aarhus. - På scenen, defineret som en ophængt baggrund, en barstol i KS og et mindre rag i DS, lyd plus lyssætning,

er musik- og fortælleforestillingen helt fritskrabet for effekter. Emnet er: venskaber - i dette tilfælde mellem 4 drenge/unge mænd som gives liv af CHADI ABDUL-KARIM, sidende, stående, i bevægelse - med stadig support og selvstændige indklip af NIKOLAJ ROSENGREEN på guitar, nogle få tekstsekvenser og periodisk lydside. Chadi er iført T-shirt og strikhue - helt enkle tegn på hans tilhørsforhold. Nikolaj er i mørkt tøj og mindre belyst på sin DS-plads, og musikken stærkt tilstede i dette valg. Fortællingen om venskaberne udfolder de livslange konsekvenser disse venskaber har for dem alle, og i beskrivelsen og replikkene fra Deep, Mini, Ice og Shine blotlægges spor for forståelsen af personernes handlingsmønstre. CHADI er i kontakt med hver enkelt udsagn og står ren og stærkt. Forestillingen varede 50 minutter og den fyldte sal, med mange voksne og en del børn/unge kvitterede med et entusiastisk bifald.

EBELTOFT 20. - 22. APRIL 2018

Foto: Inger Birkestrøm Juul

Manus/Instruktion: PIA MARCUSSEN

Dramaturg: LISE ØRSKOV

www.opgang2.dk/4ever

På dette tidspunkt kl.ca. 18 opsøges KULTURMINISTERIET, en bygning højt beliggende i Ebeltøft by, hvor Kulturhuset er åbent som møde-og spisested for festivalens

deltagere. I en anden bygning nærværd - et aktivitetshus - er et møde igang, hvor enkelte udsagn trænger ud i forrummet og vidner om seriøse dialoger om teatervirksomhed.

Tilbage til Kulturhuset er KIM WESTI og PATRICIE HOMOLOVÁ, SVANEN - Dansk Tjekkisk Dukketeater, Odense ankommet - og deres generøse tilbud om at give plads til overnatninger i deres lejede sommerhus bekræftes. Kim og Patricié har været her siden sidste søndag, med opførelse af flere forestillinger pr dag, især for børn og skoleungdom.

Lørdag d.21. April kl.10 opføres POOKA, hesten fra TIR NA NOG af Teater KIMBRI i et cirkustelt på festivalpladsen. Udenfor teltet står tre små træheste, en kvindeskikkelse i træ iført en kurv med programmer. En mand i kostume byder os ikke at gå ind i teltet,

men holder gejsten oppe til vi af en kvinde inviteres ind på rækkerne. Iført halvmasker og små trommer opføres en burlesque intro med de små træheste som medvirkende. De to kvinder og den ene mand opfører finurlige optrin a lá commedia dell arte, og i forlængelse af dette sceneri indføres en lille, levende pony som medspiller. Forestillingen forstyrres af en kvinde der kommer ind i teltet og taler højlydt i sin mobil, går ned på første række og beder folk flytte sig, så hun kan finde plads nr.7 som hendes billet lyder på. Indklippet er realistisk/pinligt og først da kvinden entrerer manegen bliver man helt sikker på hun er medvirkende. Den lille pony fortæller hendes mobiltelefon og hun prøver at tale videre med sin datter i mobilen og at få ponyen til at kaste mobilen op. I exittet: pony/kvinde ophænges et mægtigt flor tværs over manegen, og et skyggespil etableres med en hestelignende skikkelse. Kvinden - nu uden

mobil - vender tilbage og møder en kvinde i sort læder og kæder og sort hestehale som varslers om en ny virkelighed og frihed. Sekvensen opføres i dagens klare lys plus lyssætning og det fornemmes skyggespillet fortjener mørklægning for at udfolde sit fulde potentiale. Sekvensen afvikles og ind i manegen kommer en stor sort hest, som opfører en dansesekvens sammen med kvinden - i rød kjole - på scenen. Hesten gives ikke ordre, er ikke styret af pisk eller bidsel, men bevæger sig til musikken i en spejling af kvinden.

Medvirkende: GITTE KIELBERG, ARIE LOUISE MAEGAARD, MORTEN MUSICUS, samt hestene LIVA og PUSHKIN. Af LENE KAABERBØL. www.teatretkimbri.dk/forestillinger/pooka.

Lørdag d.21. April kl.11.15, 60 min.. MIN ODYSSÉ, ASTERIONS HUS, opført Sognegården, Ebeltoft Kirke. Fra hestedressur i cirkustelt

til rundkreds på stole i sognegårdens lyse rammer. Fuldt hus plus et antal kinesiske gæster, der kom sent. PETER KIRK tager imod, i programmet angivet som: Instruktør og muse og TILDE KNUDSEN: Performer, designer, udvikler - som optræder. I en bevægelig, dansende form, med direkte henvendelser og inddragelse af publikum, foretager Tilde et performativt foredrag om Odysseus, Homer, Iliaden og deres mulige konvertering til nordiske områder: Finland, Lyø, Langeland etc, simultant med en række selvvalgte afbrydelser med direkte improvisationer inspireret af konkrete publikummers tilstedeværelse. Hele formen og Tildes stadige bevægelsesmønstre kaldte på fuldkommen opmærksomhed, måben, grinen, total involvering og en enkelt afstandtagen. I 1 time fastholdes vi som publikum i flere spor, hvor grundhistorien genoptages, udvikles og fastholdes fra begyndelse til slut, med fyldige afstikkere inspireret

af de tilstedeværende og videre til, hvad dette NU afføder. Equilibrismen i kroppen/ det talte er selve markøren og essensen af opførelsen, som personificeres ved en skikkelse og en stemme i et rum uden lyssætning, lydside, kostumering...

Lørdag d.21. April midt på dagen i Kulturhuset er der frokostsamling, og udover en fin, sund buffet, er der herlige møder med kolleger som det er sjældent at træffe på. Ved bordet kommer skuespiller NANNA KAARSBERG og sætter sig. Hun er i praktik hos ASTERIONS HUS og tidligere kollega fra ODENSE TEATER, plus en novellefilm. Vi får ivrigt bragt en masse år og erfaringer på banen, og som i et déjà vué passerer LARS SEEBERG, og sætter sig hidkaldt af et spontant: "HEJ LARS"! Pludselig er stemningen som da Lars var Dramaturg på Odense Teater, og uden større omsvøb får vi talt om Lars' Formandskab, valget af BO HOLTEN

Asterions Hus: "Min Odysse" - Pressefoto

som ny Chef, Det Kongelige Gamle Scenes udgiftsbyrde, møder, økonomi, og igen: alle videre til denne FESTIVALs forestillinger og gatherings.

Lørdag d.21. April kl.15, 40 minutter: MISH MASH, ROMEO & JULIET, opføres på EBELTOFT SKOLE, Pige-gymnastiksalen. - Udenfor salen, et herligt og overraskende møde med en ung søn til nære venner fra Kbh., MAX LEVIN KUGLER, som er elev på RØDDING HØJSKOLE og som drømmer om det hele - både at iscenesætte, skabe, skrive og optræde. - Publikum sidder på bænke og måtter på gulvet, og skuespillerne optræder på det bare gymnastikgulv med en uprætentøs rød murstensvæg som baggrund. 4 skuespillere opfører her i levende tempo, en helt særligt version af Romeo og Julie. Der indgår tekst på Engelsk, men man forstår det hele også uden teksten, fordi de akrobatiske opstillinger

og humoren bærer stykket stærkt igennem. Alle medvirkende: 2 kvinder, 2 mænd er iført ens skræddersyede dragter i guld, rødt og sort - flamencoens og tyrefægtningens palet. Tragedien mixes med komedien, og fra øjeblikkets bevægelse og vemod springes glæde videre med korsfæstelser og indtagelse af gift og kraftspring.

På/for scenen: JENS MOLANDER/BRUNO RIGOBELLO, PÅVI RANINEN, ELIF TEMUCIN, ERKAN UYANIKSOY. Supervised by: OLE BREKKE. Costumes: RICARDO AXEL CASTILLO RODRIGUEZ.

www.mishmashtheatre.com

Lørdag d.21. April sen eftermiddag - udvekslinger af kollegial snak og uventede møder, god mocca og en venlig sol i sigte fra højdedraget på Festivalpladsen, med Fregatten Jylland som pittoresk søstykkebaggrund er

den teatrale mæthed nået - og udsigten til sen middag for 3 personer er dragende. I denne aftenstemning fortæller vi spontant hinanden om tidlige livsoplevelser fra egen barn-og ungdom som vi ikke kendte til; meget bevægende bliver denne aften en smuk bekræftelse af begrebet "chosen family" som et réelt og stærkt valg.

Søndag d.22. April 11.15, 50 minutter: SOLDATEN, FAIR PLAY. Spillested: KVADRAT, Showroom. Locationen er en oplevelse i sig selv; heldigt at komme i god tid - og at kunne nå at nyde dette arkitektoniske under, beliggende i et mageløst landskab. Virksomheden rummer en ypperlig og verdenskendt produktion af unikke, uldne møbelstoffer. Alle rum er fyldt med gedigen kunst, og exterriørt iscenesat med 5 vanddækkede spejlflader anbragt i naturlandskabet, med får, siddearrangementer og

Fair Play: "Soldaten" - Foto: David Trood

trægrupperinger i et landskabsarkitektonisk-kunststudtryk af sjældnen skønhed...

- Således stemt, åbner forestillingen med 2 unge i militæroutfit, der strør en magisk cirkel af fint sand mellem publikum og scenen, som består af et cirkelrundt gulvlærred, x-antal store lamper som betjenes af de medvirkende selv, plus nogle militærkasser. Manus og lyd-design af ROBERT REINHOLDT vidner om en helt særlig indsigt i forestillingens substans: en soldat der vender hjem med hele krigens oplevelser som bagage. Soldaten spilles af MIKKEL HANSEN, hans søster: MARIA LA COUR. Begge er mærket af det før og nu de gennemspiller. Barndomsoplevelser og erindringer vises og genoptages med nye indsigter i forlængelse af broderens reaktioner på soldatens sind og oplevelser, og de ja vuer, i såkaldt fredstid. At han elsker sin søster er både en nødvendighed og overlevelse for

ham, og for søsteren en erkendelse af, at den bror hun havde er uigenkaldeligt forandret, og at hun beslutsomt begynder at holde af sin nye bror.

Instruktion: ROBERT PARR, lyd: LUCAS DE AZEVEDO, lysdesign, teknik, værksted: JACOB EBBE, scenografi og kostumer af TANJA BOVIN, koreografi: ESA ALANNE. www.fairplay.dk

I efterstemningen er der vinket til SOLVEIG fra FDS Bestyrelse som følges med en gruppe unge der i bus begiver sig videre. - Det er vanskeligt at løsrive sig fra områdets skønhed og de cirkelrunde spejle nedlagt i landskabet, som spejler himlen i et uendelighedsudsagn...

Søndag d.22.April på Kulturministeriet spises der frokost, hilses på - og også af - fordi mange har været her hele ugen og er på vej

tilbage på deres respektive baser. Mængden af indtryk sidder som et filter i gensynet af Fregatten Jylland som danner scenisk mellemgrund for havudsigten fra Festivalpladsen. - I afskeden blander sig et kort og herligt møde med 2 sejlerkammerater fra februar/marts. Hun: Steward i SAS overvejer at sælge sit hus i Ebeltoft for at bygge nyt hus sammen med Politibetjenten fra Slagelse, som også er her denne weekend, for at forberede salget med hende. De rydder have og gør ved, og modtager gæsten udendørs i solen iført arbejdstøj og jordbærkage, og i en times tid dvæler vi ved himmel og hav og kærligheden de deler.

Exit Ebeltoft 16.30 ankomst Odense + 2 t 45 min...

Det er sommerferie og sekretariatet holder lukket fra 2. juli til 8. august for at slå sig løs på andre scener.

Rigtig god sommer ønskes I alle!

